

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ

שלשלת האור

היכל

ששי

שער

ארבעה עשר

מאמר

אלה תולדות יצחק

תרל"א

•

מאת

כ"ק אדמו"ר

אור עולם נזר ישראל ותפארתו כקש"ת

מוהר"ר שמואל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וחמש לבריאה

מאה ושנים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע ונ"ד שנה לנשיאתו

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הילד ישי הלוי שיחיו

ליום הולדתו יום ג' שהוכפל בו כי טוב, חיי מרחשון

ולרגל הכנסו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה

יום ג' שהוכפל בו כי טוב, כ"ה מרחשון ה'תשס"ה

ולזכות אחותו רחל תחי

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' שלמה הלוי וזוגתו מרת חנה שיחיו קליין

זקניהם

הרה"ת ר' משה הלוי וזוגתו מרת מנוחה קריינדל שיחיו קליין

הרה"ת ר' יצחק דוד הכהן וזוגתו מרת פייגא שיחיו ראזנבערג

הרה"ח ר' אברהם אליעזר הלוי וזוגתו מרת פעשע לאה שיחיו קליין

הרה"ת ר' שמעון וזוגתו מרת אסתר שיחיו גאלדמאן

מרת שרה גיטל שתחיו ראזנבערג

MAAMMAR
V'EILE TOLDOS YITZCHOK —5631

Copyright © 2004 by

“KEHOT” PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 774-4000 / Fax 774-2718

Order Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / Fax 778-4148

www.kehotonline.com

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

All rights reserved.

Manufactured in the United States of America

בחי' זו, וזהו ע"י בחי' אלקים דבחי' יצחק צחוק עשה לי אלקים עי"ז יתגלה בחי' עדן מה שעין לא ראתה זולת בחי' אלקים כו' והיינו בחי' פנימיות עתיק כו'. אך כדי להיות בחי' יצחק זהו ע"י אברהם.

וזוהו ואלה תולדות יצחק בן אברהם, ומה שכפל לומר אברהם הוליד את יצחק, הענין הוא דהנה בבחי' אתעדל"ע דאברהם יש שני בחי', הא' בחי' אתעדל"ע שמעורר בחי' אתעדל"ת, והב' בחי' אתעדל"ע שלאחר אתעדל"ת, היינו שע"י אתעדל"ת נמשך אח"כ בחי' אתעדל"ע. וזהו ואלה תולדות יצחק בן אברהם הוא בחי' אתעדל"ע דאברהם לעורר אתעדל"ת הוא בחי' העלאות דיצחק כו', ואח"כ אמר עוד אברהם הוליד את יצחק כי אתעדל"ת דיצחק בבחי' העלאת מ"ן להיותו מבחי' גבורות צריך בירור שני, והוא בחי' בירור דמ"ה שנמשך אחר העלאת מ"ן שהוא ג"כ בירור מצד עצמו, ומתברר בירור שני ע"י בחי' מ"ה כו' כמ"ש במ"א. וזהו כענין האתעדל"ע שנמשכת אחר אתעדל"ת כו'. ודוגמא לזה הוא משארז"ל על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, שעבודה הוא בחי' העלאת מ"ן מלמטה למעלה, צריך להיות בחי' המשכות מלמעלה למטה ב' דברים תורה וגמילות חסדים היינו בחי' אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת דעבודה, ובחי' אתעדל"ע שנמשך אחר האתעדל"ת כו'.

ב"ה.

פתח דבר

לקראת ש"פ תולדות מבה"ח וער"ח כסלו – (חודש הגאולה) – , ולקראת כינוס השלוחים העולמי שיתקיים אי"ה בימים אלו בחצרות קדשינו – הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה „ואלה תולדות יצחק" מאת כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע משנת תרל"א. – מאמר זה נרשם בבוך גוכי"ק בב' מהדורות: א) מהדורא קמא הוא מאמר כ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע בתוס' הגהות מכ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע. ב) מהדורא בתרא הוא מאמר הנ"ל בהרחבת הביאור והוספות רבות. ולשלמות הענין באו כאן ב' המאמרים.

במאמרים אלו נתבארו עניני המאמר ד"ה אלה תולדות יצחק שבתורה אור ריש פרשת תולדות (יז, סע"א ואילך). – מאמר התו"א נרשם בקיצור לשון, וכאן באו עניני המאמר בהרחבת הביאור.

המאמר נדפס כאן בפעם הראשונה מגוף כתי"ק, והוא תדפיס מ"ספר המאמרים תרל"א" חלק א' שנמצא בדפוס.

*

לתועלת הלומדים ומעיינים הוספנו בשולי הגליון ציונים ומראי מקומות – נערכו ע"י הרה"ת ר' יהונתן דוד שי' (בהרב"צ ע"ה) רייניץ.

מערכת „אוצר החפידים"

כ"ה מרחשון ה'תשס"ה
ברוקלין, נ. י.

בהמ"מ בס' מאמרי אדהאמ"צ במדבר ח"א ע' שג דהשם „ע"ח" לפעמים הוא שם הכולל לכל כתבי האריז"ל, וראה בהנסמן ע"ז בס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ע' תתע.

ומתברר בירור שני ע"י בחי' מ"ה כו' כמ"ש במ"א: ראה תו"א וישב כה, ב. ובכ"מ.

ב' דברים תורה וגמ"ח . . . אתעדל"ע . . . ובחי' אתעדל"ע שנמשך אחר האתעדל"ת: נת' בד"ה זה תרע"ח: והיינו דגמ"ח הוא בחי' אתעדל"ע שקודם האתעדל"ת וכמ"ש אני בצדק אחזה פניך ר"א יהיב פרוטה לעני והדר מצלי כו' וזהו בכדי שיהי' ההעלאה דתפלה כו', ואח"כ תורה שלאחר התפלה הוא המשכה לברר בחי' ההעלאה דתפלה כו', דעבודת התפלה הוא בירור וזיכוך הנהי"ב כנודע ומתברר בבחי' בירור שני ע"י המשכה דתורה.

שהענין שהוא אינו מושג הטעם כלל כו', כן אמר כמה פעמים ומכללן בביאור ג' ע"פ כי תצא כו' [מאמרי אדה"ז תקס"ה שם], פי' עת"י הוא בחי' א"ס כנודע ולכן אין הטעם מושג וזהו באמת למעלה מהטעם ע"ד מה שמקום ארון בגשמיות אינו מן המדה ה' נס הפלא ופלא כו', עיי"ש]. אוה"ת קרח ע' תרצט. סה"מ תרכ"ו (הוצאת תשמ"ט) ר"ע קמד. תרכ"ח ע' ח. תרל"ג ח"א ע' קפה. רכב. סה"מ תרמ"ד (הוצאת תשס"ב) ע' שכד. שלב. תער"ב-ע"ו ע' כה. תרצ"ו ע' 9. ובקונטרס לימוד החסידות ע' 28 מעיר ע"ז כ"ק אדמו"ר: פנימיות אבא כו' ולא ידעתי הטעם: לע"ע לא מצאתי מאמר זה, ואולי הכוונה למ"ש בפע"ח ש' הק"ש פט"ו, ואין אני מבין טעם זה, אבל הלשון אינו משמע כן. ע"כ. [מה שמביאו בהמאמר כאן בשם הע"ח. ראה מ"ש

התיכון המבריא מן הקצה אל הקצה בחי' והנורא אל עליון, והנורא הוא מקור היראה מדתו של יצחק.

ועפ"ז יובן מארז"ל לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אלי' לא נענה אלא בתפילת המנחה, שלכאו' צ"ל מפני מה במנחה דוקא, והענין הוא דהנה תפלות כנגד תמידין תקנו ותפלת השחר היא כנגד תמיד של שחר בחי' אברהם, ותפלת המנחה היא כנגד תמיד של בין הערבים בחי' יצחק, ואיתא בזהר ע"פ עבדו את ה' בשמחה שמחה בצפרא רננא ברמשא פי' שמחה בצפרא, שמחה היא בחי' התגלות כנודע שז"ע מדתו של אברהם המשכת אלקות למטה כנ"ל, רננא הוא ענין הניגון הכלול ממרירות זהו בחי' מדתו של יצחק, וז"ע באו לפניו ברננה ועי"ז דעו כי הוי' הוא אלקים שע"י בחי' הרינה עי"ז נמשך בחי' יחוד הוי' ואלקים ולכן אלי' לא נענה אלא בתפלת המנחה דוקא להיות כי אז נמשך בחי' יחוד הוי' אלקים, ולכן במעשה דאלי' אמרו ה' הוא האלקי' שזהו כענין בחי' דעו כי הוי' הוא אלקים שנמשך ע"י בחי' באו לפניו ברננה כמו"כ אלי' כשנענה בתפלת המנחה אמרו כולם ה' הוא האלקי' כו', ולכן מנחה ר"ת מן ח' ה', פי' העלאת מ"ן עד מזל השמיני דונוצר ונמשך בבחי' ה' הוא בחי' מל' מקור דבי"ע כו'.

והנה לע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו כמארז"ל פ"ט דשבת, והיינו כי יצחק הוא ל' צחוק ותענוג, ונודע כי עיקר התענוג הוא מדבר חדש דוקא וכמו"כ יובן שעיקר גילוי התענוג דלע"ל יהי' מבחי' הברורים דעכשיו שהם דבר חדש שמתבררים הניצוצות ומתעלים כו', וזהו צחוק עשה לי אלקים שע"י בחי' אלקים המעלים ומסתיר ומ"מ מעלים ומלקטים הניצוצות עי"ז יומשך לע"ל גילוי התענוג. וזהו ההפרש בין משה למשיח, שמשה לא המשיך רק בחי' חיצונית התענוג, אבל לע"ל ע"י משיח בן דוד יומשך בחי' פנימיות התענוג שע"ז נאמר עדן עין לא ראתה אלקים זולתך כו', פי' עדן הוא פנימיות אבא שאמרו בע"ח פנימיות אבא הוא פנימיות עתיק ולא ידעתי הטעם עכ"ל, פי' הוא למעלה מהטו"ד כו', ולע"ל יתגלה

וזהו ההפרש בין משה למשיח: ראה גם לקו"ת צו יו, א"ב. שער האמונה לאדהאמ"צ פט, א ואילך. שאמרו בע"ח פנימיות אבא הוא פנימיות עתיק ולא ידעתי הטעם . . פי' הוא למעלה מהטו"ד: בהנחת הרה"ה מפאריטש בפלח הרמון בראשית שם עח, ד נוספה כאן הגה"ה: ועל בחי' זאת נאמר בפע"ח ולא ידעתי הטעם, ואמר אדמו"ר הזקן נ"ע שאין כוונתו שלא ידע הטעם, רק שבחי' זאת הוא למעלה מגדר דעת כו'. וראה גם סידור עם דא"ח רנא, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תתסה [שם]: אך אינו זוכר הטעם]. אוה"ת נשא ע' רנו [שם]: בע"ח אמר ששמע מהאריז"ל שבפנימיות אבא הוא פנימיות עתי' ואינו זוכר הטעם ופי' רבינו ז"ל

ועפ"ז יובן מארז"ל לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה: בכ"ז ראה בארוכה אוה"ת וישלח רלו, סע"ב ואילך. נ"ך (כרך א) ע' עד ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' נב ואילך. תרל"ה ח"א ע' ד ואילך. וע' טו ואילך. עזר"ת ע' פב ואילך. תרפ"ח ע' כט ואילך. סה"מ קונטרסים ח"א רג, ב ואילך. שמחה בצפרא רננא ברמשא: ראה בכ"ז בארוכה תו"א מקץ לו, א ואילך. מנחה ר"ת מ"ן ח' ה': ראה תו"א וישלח כה, ד. ונודע כי עיקר התענוג הוא מדבר חדש דוקא: ראה בכ"ז תו"א וישלח שם. לקו"ת במדבר כ, א. סה"מ תרכ"ז ע' נא. וש"נ. תרל"ג ח"ב ע' תקיב. וש"נ.

בס"ד.

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, להבין כפל לשון ב' פעמים אברהם. הנה כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, שמאלו תחת לראשי הוא מדת יצחק, וימינו תחבקני הוא מדת אברהם כי עבודת אאע"ה הי' בחי' גמ"ח והכנסת אורחים כמ"ש ויטע אשל כו' שהוא מלמעלמ"ט, ועבודת יצחק הי' ענין חפירת בארות שהוא בחי' העלאה מלמטלמ"ע.

ולהבין ענין מלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע הנה ארוז"ל בשבת פ' מפנין דקד"ז ע"א גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה שנאמר אד' אל נא תעבור מעל עבדך, פ"י שביקש אאע"ה שימתין עד אשר יכניס האורחים. והנה כתיב ואהבת את ה', ולכאורה צ"ל איך שייך ל' ציווי על אהבה. אך הנה פ"י ואהבת שיהי' שם שמים מתאהב על ידך. והענין הוא דהנה אנו אומרים בנוסח התפלה אלקינו ואלקי אבותינו, פ"י אבותינו הוא בחי' חכמה ובינה, והנה כדי שיהי' בחי' חכ' הוא ע"י צמצום, וזהו אלקינו ואלקי אבותינו כי כדי שיהי' בחי' אבותינו הוא ע"י בחי' אלקינו שהוא בחי' מדת הצמצום כנודע, ובמד"ר איתא ששם אלקים הוא מדע"ה, וע"פ הקבלה הנה אמרו אבא יונק ממזלזל שהוא בחי' צמצום דשערות, וכנודע שהשערות הם רק מבחי' מותרי מוחין כו' שהיא הארה מועטת ומצומצמת, וזהו בראשית ברא אלקים, פ"י בראשית הוא בחי' חכמה שהיא ראשית הגילוי, וכדי שיהי' בחי' ראשית דהיינו בחי' חכמה ברא אלקים שזהו ע"י צמצום דוקא. וזהו ה' אחד פ"י אחד הוא אין כיוצא בו כמ"ש במד"ר אחד הי' אברהם שבדורו לא הי' נמצא כמוהו, וכמו"כ פ"י ה' אחד שאין כיוצא בו, והיינו שאין ערוך אליו כלל שאינו בבחי' ערך והשתלשלות כלל, כ"א שמה שנתהוה בחי' חכמה וכל השתלשלות זהו ע"י צמצום כו', ולכן לגבי' ית' אין ערוך אליו כלל.

ובהתבונן בזה ממילא יבוא לבחי' ואהבת כו'. ופ"י שיהי' שם שמים מתאהב על ידך, הנה מצינו שנק' הקב"ה בשם שמים כמ"ש ואתה תשמע השמים ולא נאמר בשמים כ"א השמים כו', והיינו כי שמים הוא ז"א דאצ"י כנודע, ושם שמים הוא בחי' מל' שנק' שם שהוא רק שם מבחי' שמים וכמ"ש במד"ר ע"פ טוב שם מצינו שהלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לקנות לו שם כמ"ש אשר הלכו אלקים לפדות לו לעם ולשום לו שם. ופ"י שיהי' שם שמים מתאהב, כי הנה אמרו בזהר וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארו כולא שמהן כגופא בלא נשמתא, פ"י גופין הוא בחי' כלי המדות שנק' בשם גופין, ואור המאיר במדות ובע"ס הם הנק' נשמתין,

מאמר זה נמצא (בנוסח המהדו"ק) בתוס' הגהות בד"ה זה בסה"מ תרמ"ג ע' כו ואילך. לכללות המאמר ראה בהנסמן לקמן בד"ה ואלה תולדות (הב'), ולא נסמנו כאן עוה"פ המ"מ וציונים שכבר נסמנו שם.

ואלה תולדות יצחק: מאמר זה הוא מהדו"ק מהמאמר, והוא ד"ה זה להצ"צ הנחה בגוכי"ק כ"ק אדמור"ר מהר"ש בכת"י 1077 כת, א ואילך, וכאן הוא בתוס' הגהות. ולאח"ז נרשם בגוכי"ק מהדורא בתרא מהמאמר בהרחבת הביאור והוספות, ונדפס לקמן לאחרי מאמר זה.

הם בעלי שש כנפים והחיות הם בעלי ד' כנפים, ושורש ענין ד' כנפי החיות הם כנגד ד' אותיות דש' אד'. אמנם לע"ל כתי' ולא יכנף עוד שלא יצטרכו לכנפים כי עכשיו לא כמו שאני נכתב אני נקרא, נכתב בש' הוי' ונקרא בש' אד', וזהו ג"כ ענין הכנפים לכסות ולהעלים ההמשכה, אבל לע"ל ולא יכנף עוד כי יהי' נק' כמו שנכתב כו', אבל ענין השש כנפי' דשרפים הם בחי' שוקיו עמודי שש, ושרשם מבחי' וא"ו של ש' הוי', ולכן עומדים ממעל לו היינו ממעל לבחי' ש' אד' שנא' תחלה ואראה את אד' יושב כו' להיות כי הם משיגים איך שהוא ית' הוא קדוש ומובדל, ולכן אומרים קדוש, ופ"י בזהר שקדוש בוא"ו הוא בחי' קדוש וא"ו איך שעולה לבחי' קדש, וע' בלק"ת בביאור ע"פ ונקדשתי בענין כת א' אומרת קדוש.

ועד"ז יובן ענין הואווי"ן דשם מ"ב דאנא בכח שהם ז"פ וא"ו שהוא בחי' עליות ו' וזהו שורש ההפרש בין ספה"ע להמסעות, שספה"ע הוא מ"ט ימים להיות כי ענין העומר הוא בחי' בירור הנה"ב לכן צ"ל זפ"י כי בבחי' הגילוי למטה נחשב גם בחי' המל' של כל מדה, כנודע שהגילוי הוא מבחי' המל' דוקא, אך המסעות הוא מלמטלמ"ע לכן הלכו מ"ב מסעות להיות כי בבחי' העלי' מלמטלמ"ע אינו נחשב בחי' המל' ולכן הם רק ז"פ וא"ו שעולה מ"ב, ונמצא כי יש וא"ו שהוא בבחי' עלי' מלמטלמ"ע. ועד"ז יובן ענין הוא"ו שבבארות דיצחק שהם בבחי' עליות עד אין קץ צ"ל בהם וא"ו, ולכן שמות דיצחק דוקא הם בוא"ו, שהוא העלי' ע"ד שם מ"ב שהוא וא"ו, וע"ד ז' ואווי"ן שבקדיש מוישתבח עד ויתהלל כמ"ש בפע"ח שער הקדישים. והנה באברהם כתי' קח נא את בנך את יחידיך אשר אהבת את יצחק, כי טבע כל אדם לאהוב ההיפך כמים קרים על נפש עייפה וכמו"כ מי שקר לו רוצה מים חמים כו', ולכן אברהם שעבודתו הי' מלמעלמ"ט אהב ג"כ את יצחק שהי' מלמטלמ"ע בחי' יראה, ועל יראה זו דיצחק אמרו בזהר אית יראה ואית יראה כו' וכמארז"ל אם אין חכ' אין יראה ולכן אנו רואים שנקל יותר לבוא לבחי' אהבה מלבא לבחי' יראה, רק יעקב להיותו בחירי שבאבות, לכן הי' אצלו ב' הבחי' שא' אלקי אבי אברהם ופחד יצחק הי' לי כי הי' מרכבה לבחי' ת"ת קו האמצעי בריח

ולכן עומדים ממעל לו . . . לבחי' ש' אד': ראה לקו"ת אמור לב, ב. המשך מים רבים תרל"ז פקי"ג. ובכ"מ.

וע' בלק"ת בביאור ע"פ ונקדשתי: לקו"ת אמור שם לג, סעי"ב ואילך.

וזהו שורש ההפרש בין ספה"ע להמסעות: בהבא לקמן ראה בארוכה לקו"ת מסעי פט, ד ואילך. צב, ב ואילך. אה"ת דרושים לחה"ש ע' קלח. סה"מ תרכ"ז ע' שלד. שמ. שסח ואילך.

ונמצא כי יש וא"ו שהוא בבחי' עלי' מלמטלמ"ע: ראה ד"ה זה תרע"ח: ונמצא שיש וא"ו שהוא בבחי' העלאה, והעלאה דוא"ו הוא למעלה מההעלאה בלא וא"ו כמו הקל קול קלא קדמאה כו'.

והחיות הם בעלי ד' כנפים: כ"ה (שהחיות הם בעלי ד' כנפים) גם באה"ת תולדות שם תתנו, סעי"ב: בחיות הקדש נא' (יחזקאל א' ו') וארבעה כנפים לאחת להם. ועד"ז באה"ת תולדות שם תתח, סעי"א. ובסה"מ תרכ"ז ע' שלד. שמ. שסח. אך לעיל בד"ה ואלה תולדות (הא'): והאופנים הם בד' כנפים. וכ"ה בד"ה זה תרמ"ג ותרע"ח. ובד"ה אריב"ל תרנ"צ. [נראה הנחת הר"ה מפאריטש בבלח הרמון שם: חיות ואופנים כו' יש להם ארבע כנפים].

ד' כנפי החיות הם כנגד ד' אותיות דש' אד': ראה ד"ה זה תרע"ח: דבאופנים ד' כנפים נגד ד' אותיות דש' אד' ועינים הוא לכסות ולהעלים את ההמשכה כו' דשם אד' מכסה ומעלים בחי' האור דשם הוי'.

וכד אנת תסתלק דהיינו בזמן הגלות אשתארו כולא שמהן כגופא בלא נשמתא, ואז חיות כל העולמות הוא מבחי' הכלים כי הכלים הם ג"כ אלקות כו' רק ששרשן הוא מבחי' הרשימה כו' לכן הוא בבחי' העלם כו'. והעבודה הוא שיהי' שם שמים מתאהב, דהיינו להמשיך בחי' או"א"ס ב"ה בשם שמים כו'. וזה הי' עבודת אאע"ה להמשיך בחי' או"א"ס מלמעלמ"ט ע"י הכנסת אורחים שהוא בחי' צדקה וגמ"ח כו'.

והענין הוא דהנה כתיב ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום, פי' ואורח צדיקים, כי הנה הקב"ה נק' בשם צדיק כמ"ש צדיק ה' בכל דרכיו, והיינו כי צדיק הוא ע"ש צדקה וענין הצדקה למעלה הוא להחיות רוח שפלים דהיינו שיהי' בחי' גילוי אלקות כו', וכמו"כ למטה ע"י הצדקה והכנסת אורחים ממשיכים גילוי אלקות. וזהו ואורח צדיקים שהוא בחי' צדקה והכנסת אורחים ע"י יחי' כאור נוגה פי' כאור נוגה הוא ע"ד אור שבעת הימים שהי' האדם מביט מסוף העולם ועד סופו כו', והיינו כי עכשיו שנתמעט האור הנה הגם שלמעלה מאיר גילוי אלקות, אך הנה למטה יכול להיות בחי' חושך והעלם, אך ע"י ואורח צדיקים ממשיכים שיהי' כאור נוגה דהיינו שיהי' גילוי אלקות למטה כמו למעלה ע"ד אור שבעת הימים. וזה הי' עיקר עבודת אברהם להמשיך גילוי אלקות ע"י הכנסת אורחים כו'. וזוהו יובן משארז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה, כי הנה שכינה הוא בחי' מל', משא"כ ע"י הכנסת אורחים ממשיכים שיהי' שם שמים מתאהב והיינו בחי' יחוד סוכ"ע בממכ"ע כנ"ל לכן גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה כו'.

ב) והנה זהו עבודת אברהם שהוא בחי' מלמעלמ"ט. ועבודת יצחק הי' מלמעלמ"ע שהוא ענין חפירת בארות, והנה לכאורה בחי' יצחק הוא ג"כ מלמעלמ"ט שענין חפירת הבאר הוא גילוי ההעלם שיהי' נובע מהמקור שע"י החפירה בארץ מתגלה המקור הנובע, והנה הקב"ה נק' בשם מקור מים חיים כמ"ש אותי עזבו מקור מים חיים, וא"כ עבודת יצחק בחפירת הבארות הי' שיהי' גילוי אלקותו ית' מהעלם לגילוי, א"כ לכאורה הוא שוה לעבודת אברהם שהיא מלמעלמ"ט. אך הנה באמת עבודת יצחק הי' מלמעלמ"ע, פי' מלמעלמ"ע שעיקר עבודתו הי' בבחי' העלאה מלמעלמ"ע, והגם שגם בעבודת יצחק המשיך שיהי' גילוי אלקות למטה כמו אברהם ע"י עבודתו, אך הנה עבודתו הי' באופן אחר דהיינו הזדככות הגשמיות בבחי' העלאות מלמעלמ"ע, כי באלקות אינו שייך מעלה ומטה גשמי' כי הוא ית' למעלה מגדר מקום, אך הנה פי' מעלה הוא מדריגה גבוה, ומטה הוא מדריגה הפחותה, ועבודת יצחק הי' להעלות בחי' מטה כו'.

ויובן זה מענין ההפרש בין מ"ת לעוה"ב, כי הנה במ"ת הי' גילוי אלקות למטה כמ"ש וירד הוי' על הר סיני, והנה הגם שהי' גילוי אלקותו ית' למטה אעפ"כ העולם הי' גשמי כמו שהי', רק מצד שהוא ית' הוא כל יכול הי' נמשך גילוי אלקותו גם בעוה"ז הגשמי, כי לפניו ית' גשמיות ורוחניות שוין כמ"ש המגביה לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ בשוה. אבל לע"ל הנה ארז"ל עוה"ב אין בו

הרבה מדריגות כו'. וזהו ההפרש בין שילוב הוי' באד' ובין שילוב אד' בהוי', שענין שילוב הוי' באד' הוא מלמעלמ"ט שמאיר אור ש' הוי' בבחי' ש' אד' בחי' אנת אשתמודע אדון כו', והנהגה שלמטה נמשך מבחי' ש' אד' כי אזלת לקרתא עבדת כנמוסהא, ולכן משה כשהי' בהר ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה, והמלאכים כשירדו למטה אכלו, וכמו"כ יובן בענין שילוב הוי' באד' שאות הראשון הוא מש' אד' לכן ההגברה הוא מבחי' ש' אד' ונמשך ההנהגה מש' אד', וגם כי אזלת לקרתא כו'. אבל ענין שילוב אד' בהוי' דאות הראשון הוא יו"ד של שם הוי' שההגברה הוא בחי' יו"ד של ש' הוי' אז עיקר ההמשכה הוא מבחי' ש' הוי'. וזהו שורש ההפרש בין אברהם ליצחק שאברהם הי' ממשיך המשכות אלקות מלמעלמ"ט ע"ד כמו במ"ת, ויצחק הי' בבחי' העלאות להעלות בחי' מטה שיוזכר לעלות למעלה וע"ד כמו לע"ל שגם הגופות גשמי' יזונו ג"כ מרוחניות כו'.

והנה הגם שאברהם חפר ג"כ בארות אבל אחר מות אברהם סתמום פלשתים, כי הפלשתים ליצנים היו, אבל הבארות דיצחק לא סתמו להיותם בבחי' הזדככות מלמעלמ"ט, וקרא להן שמות כשמת אשר קרא להן אביו שמות הראשון מלא וא"ו והשני חסר וא"ו, ולכאורה יפלא שהי' צריך להיות בהיפך שמות שקרא להם יצחק הי' צ"ל חסר וא"ו וכשמות אשר קרא להן אביו הי' צ"ל מלא וא"ו, כנודע שהוא"ו רומז על ההמשכה מלמעלה למטה וכמ"ש הקל קול יעקב קלא קדמא חסר וא"ו להיותו בחי' קל דתפלה שענינה בחי' העלאה מלמעלה למעלה, וקלא בתראה מלא וא"ו שהוא בחי' קול דתורה שענינה המשכה מלמעלה למטה, וכן במזמור אליך ה' נפשי אשא שהוא העלאה אין בו וא"ו, ומדוע כאן בענין השמות נהפוך הוא שהשמות דיצחק מלא וא"ו, וכשמת דאברהם הוא חסר וא"ו. אך הענין הוא דמצינו וא"ו שהוא העלאה ג"כ, וכנודע דשם מ"ב עולה ואינו יורד, ומ"מ הרי הוא ז' פעמים וא"ו. וזהו כענין ההפרש בין שרפים לאופנים, שהשרפים

וכמ"ש הקל קול יעקב קלא קדמא חסר וא"ו: ראה בכ"ז סידור עם דא"ח יט, סע"א ואילך. לקמן ד"ה צעקו וה' שמע ושי"ג. וכנודע דשם מ"ב עולה ואינו יורד: ראה לקו"ת מסעי צה, ד [נושם]: ואפשר שזהו מ"ש בזהר תרומה [דקל"ב ב'] מ"ב סליק ולא נחית כו]. וראה גם לקו"ת בהעלותך לד, סע"ד, מסעי פה, רע"ד. צב, ב. ואתחנן יג, ב. סידור עם דא"ח עד, א. אמרי בינה שער הק"ש פמ"ה ואילך. דרמ"צ קב, סע"א ואילך. אה"ת דרושים לחה"ש ע' קלח. סה"מ תרכ"ז ע' שלד. שם. שסח. ועוד.

ההפרש בין שרפים לאופנים . . שש כנפים . . ד' כנפים: בהבא לקמן ראה [נוסף לאה"ת תולדות שנסמן בתחילת הפיסקא] אה"ת נ"ך [כרך א] ע' קנט ואילך. סה"מ תרכ"ז שבהע' שלפנ"ז.

וזהו ההפרש בין שילוב הוי' באד' ובין שילוב אד' בהוי': ראה לקו"ת דרושים לשבת שובה שם סה, ד. הגם שאברהם חפר ג"כ בארות . . סתמום פלשתים: נת' בד"ה זה תרע"ח: והיינו מפני שאברהם הי' רק בבחי' מלמעלמ"ט, שהמטה לא נודרך להיות בבחי' כלי, והי' הגילוי רק בבחי' מקיף כו', וע"כ בהתגברות החומריות נסתלק האור כו', אבל יצחק שהי' מלמעלמ"ע והיינו שהי' המטה ממש כלי לאלקות ע"כ לא יכלו לו לסתום ולסלק כו'.

הפלשתים ליצנים היו: ראה תו"א בשלח ס, סע"ג. ובכ"מ.

ולכאור' יפלא . . שמות שקרא להם יצחק הי' צ"ל חסר וא"ו: בהבא לקמן בפסיקא זו ראה בארוכה אה"ת תולדות שם תתח, א ואילך. תתטו, ב ואילך.

והלא עבודת יצחק הוא ג"כ להסיר המונע עד שיתגלה המקור שהוא אלקותו ית' למטה, ומהו ההפרש ביניהם עד שעבודת אברהם נק' מלמעלמ"ט ועבודת יצחק היא מלמטה למעלה. אך הענין הוא דהנה באלקות אינו שייך כלל לומר ענין מקום גשמי ח"ו שהוא ית' למעלה מגדר זמן ומקום, והכוונה בענין מעלה ומטה היינו במדריגה, שענין מעלה הוא מה שהוא מעלה במדריגה, כמו שכל לגבי המדות שהשכל נק' מעלה לגבי המדות, ומטה היינו מה שלמטה במדריגה וכענין המדות עד"מ לגבי השכל, ועבודת אברהם הי' להמשיך גילוי אלקות שיתגלה מה שלמעלה במדריגה למטה היינו בבחי' מה שלמטה במדריגה, ועבודת יצחק הי' להעלות בחי' מה שהוא למטה במדריגה שיתעלה בבחי' או"א"ס שלמעלה במדריגה כו'.

ויובן ד"ז מענין ההפרש שבין מ"ת לעוה"ב ותחיית המתים, שבמ"ת הי' גילוי אלקות כמ"ש וירד ה' על הר סיני ומ"מ העולם לא נזדכך כלל כי"א עולם כמנהגו נוהג בהנהגת הצמצומי' דש' אלקים בגימ' הטבע, רק מפני שהוא ית' הוא כל יכול לכן הוא יכול להשפיל להאיר אורו ית' גם במקום אשר הוא מטה במדריגה, והמגביהי לשבת לכן הוא משפילי בשמים ובארץ בשוה, כי קמי' ית' כל"א חשיב וגם השמים אינם תופסים מקום לכן יכול להשפיל גם בבחי' ארץ ג"כ, שכשם שהארץ אין ערוך כמ"כ השמים ג"כ אין ערוך, ולכן מצד שהוא מגביהי לשבת ה"ה משפילי בשמים וארץ בשוה. אבל לע"ל הנה ארז"ל העוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי', כ"א שהגופים גשמי' יזונו ג"כ מרוחניות שזהו בהכרח שיזדכך הגוף עד שיוכל לזון מרוחניות, וכמו אלי' שעלה בסערה השמים שגם גופו ניזון מבחי' רוחניות כו', וכנודע ממשל ב' בני"א אשר א' עומד בהר והשני בעמק שיש ב' אופנים באופן יחודם, או שהעליון ירד למטה או שהתחתון יעלה למעלה, שבדרך הא' שהעליון ירד לא יש מניעות כ"כ, אבל בדרך הב' שיעלה התחתון למעלה הרי יש כמה עקולי ופשוטי, וכמ"ש מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב כו' שקחשיב

תצב"ג. ועוד.
שהגופים גשמיים יזונו ג"כ מרוחניות: ראה בכ"ז תו"א תולדות שם כ, א. לקו"ת שלח מז, רע"ד. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תשעה. תשצא. סה"מ תרכ"ט ע' שעו. ד"ה אלה תולדות נח תרל"ז. המשך וככה תרל"ז פרק פח ואילך. וראה גם אוה"ת בראשית לד, סע"ב ואילך. סה"מ תרנ"ט ע' קה ואילך. המשך תרס"ו ע' תקכה. המשך תער"ב ח"ג ע' א'תמג. סה"מ תרצ"צ ע' ריד ואילך. סה"ש תורת שלום ע' 127 ואילך. ועוד.

וכנודע ממשל ב' בני"א: ראה גם לקו"ת בהר מב, סע"ג. ראה כו, א. כח, ב. דרושים לר"ה נה, סע"ג. דרושים לשבת שובה סה, ד. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תרסו. לעיל סד"ה ויאמר גו' לך לך הב', וש"נ.

לא אכילה ולא שתי', כ"א שהגוף גשמי יהי' ניזון מרוחניות וא"כ בהכרח שיזדכך הגוף עד שיהי' יכול לזון מתענוגי רוחנים כו', והיינו שיהי' בחי' עליית העולמות מלמעלמ"ע (וכמ"ש במ"א שבאופן החיבור יש ב' אופנים, או שירד התחתון לגבי העליון או שיתעלה התחתון לעליון, כמבואר זה היטב בדרוש ואתחנן). וז"ע שילוב הוי' באד' ושילוב אד' בהוי', פי' שילוב ה' באד' הוא בחי' מלמעלמ"ט שאל"ף של שם אד' קודם ליו"ד של שם הוי', וזהו הוראה על המשכה מלמעלמ"ט ששם הוי' מאיר בשם אד', והגילוי הוא משם אד' כי אזלת לקרתא עביד כנימוסאה שהוא בחי' יחוי"ת, וכמו משה שעלה אל האלקים אז לא אכל ארבעים יום וארבעים לילה, ומלאכים כשירדו למטה אכלו כי אזלת לקרתא כו', ושילוב אד' בהוי' הוא בבחי' העלאה מלמעלמ"ע. וזהו ההפרש בין אברהם ליצחק כי עבודת אברהם הי' מלמעלמ"ט והיינו שהמשיך גילוי אלקות למטה ע"ד כמו במ"ת כו', ועבודת יצחק הי' חפירת בארות מלמעלמ"ע בבחי' העלאות ע"ד לע"ל כו'. והנה הגם שאברהם חפר בארות, רק אחרי מות אברהם סתמום פלשתים, כי הפלשתים ליצנים היו, אבל בארות דיצחק לא סתמו כו'.

ג) והנה בבארות דיצחק כתיב ויקרא להם שמות כשמת אשר קרא להן אביו שמות ראשון מלא וא"ו והשני חסר וא"ו, ולכאורה צ"ל מהו שייך בחי' וא"ו בבארות דיצחק הלא וא"ו הוא בחי' המשכה, וכמ"ש הקל קול יעקב קלא קדמאה חסר וא"ו, כי קלא קדמאה הוא בחי' קול דתפלה שהוא בחי' העלאה, וקול הב' מלא וא"ו לפי שהוא בחי' המשכה ע"י התורה כו' כנודע הרי כי וא"ו הוא בחי' המשכה וא"כ למה נאמר וא"ו בשמות דבארות דיצחק שהם העלאות מלמעלמ"ע כו'. אך הענין הוא דהנה מציינו שגם וא"ו הוא בחי' העלאה ג"כ, דהנה שם מ"ב שהוא בחי' העלאות כנודע הוא ואווי"ן שהוא ז' פעמים וא"ו כנודע. ויובן זה מענין ההפרש שבין שרפים לאופנים שהשרפים הם שש כנפים והאופנים הם בד' כנפים, והיינו כי ד' כנפים דאופנים הם נגד ד' אותיות דשם אדנ"י, ולע"ל נאמר ולא יכנף עוד כו', היינו כי עכשיו לא כשאני נכתב אני נקרא אבל לע"ל יהי' נק' כמו שנכתב כו'. אבל השרפים הם בשש כנפיים, והיינו לפי שהם בחי' שוקיו עמודי שש שמשגיגים איך שהוא ית' קדוש ומובדל כו', לכן הם אומרים קדוש, ופי' קדוש הוא כמ"ש בזהר שקדוש בוא"ו הוא הוא"ו כמו שהוא עולה בקדש כו'. ועד"ז הוא בחי' שם מ"ב שהוא ואווי"ן כנ"ל, היינו שיש בחי' בוא"ו שהוא בחי' העלאה מלמעלמ"ע כו'. ולכן בספה"ע הם ז' פעמים ז' לפי ספה"ע הוא בחי' המשכות מלמעלמ"ט לברר את הנה"ב הם ז' פעמים ז' שיש גם בחי' המל' בכל מדה, וכנודע שענין

כב, ב ואילך. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תכא [ובהנסמן שם בתחילת המאמר].

והאופנים הם בד' כנפים: כ"ה גם בד"ה זה בסה"מ תרמ"ג ותרע"ח. אך לקמן בד"ה ואלה תולדות (הב'): והחיות הם בעלי ד' כנפים. וראה בהנסמן שם.

וכמ"ש במ"א שבאופן החיבור יש ב' אופנים: ראה לקו"ת בהר מב, סע"ג. ראה כו, א. כח, ב. דרושים לר"ה נה, סע"ג. דרושים לשבת שובה סה, ד. ובהנסמן לעיל סד"ה ויאמר גו' לך לך הב'.

כמבואר זה היטב בדרוש ואתחנן: מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תרסו. ובארוכה שערי תשובה ח"ב

הגילוי למטה הוא מבחי' המל' כו', אבל בשם מ"ב שהוא בחי' העלאות מלמטלמ"ע הם ז' פעמים וא"ו כו', א"כ גם בבארות דיצחק שהם בחי' העלאות מלמטלמ"ע צ"ל בהם וא"ו כו'.

והנה באברהם נאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק, והיינו לפי שאברהם הי' עבודתו מלמעלמ"ט לכן הי' אוהב את יצחק שהי' עבודתו מלמטלמ"ע, כי ידוע הטבע לאהוב ההיפוך כדכתיב מים קרים על נפש עיפה, וכמו"כ להיפוך מי שקר לו מאד רוצה למים חמים, ולכן אברהם שמדתו המשכה מלמעלמ"ט אוהב ג"כ ההיפוך בחי' יצחק מלמטלמ"ע, היינו בחי' יצחק שהוא פחד יצחק הנ"ל, שבחי' ביטול זה גבוה מאד כמ"ש בזהר אית יראה ואית יראה כו', וכמו שאנו רואים שנקל יותר לבוא לבחי' האהבה מלבחי' יראה כו', רק יעקב אמר ופחד יצחק הי' לי, לפי שיעקב הי' בחי' תפארת והנורא אל עליון פי' אל עליון הוא בחי' שלמעלה מהשתלשלו' והנורא הוא בחי' מקור היראה כו'.

והנה עפ"ז יובן מה שארז"ל לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אלי' לא נענה אלא בתפלת המנחה, והיינו כי תפלות כנגד תמידין תקנו, ותפלת השחר הוא כנגד תמיד של שחר ותפלת המנחה היא כנגד תמיד של בין הערבים, ותמיד של שחר הוא בחי' אברהם ותמיד של בין הערבים הוא בחי' יצחק. והנה כתיב עבדו את הוי' בשמחה בואו לפניו ברננה ואיתא בזהר שמחה בצפרא רננא ברמשא, וידוע שענין השמחה הוא ענין התגלות כו' כמ"ש במ"א, אבל רננא הוא ניגון מבחי' מרירות, וזהו מדריגת יצחק שהוא בחי' העלאות מלמטלמ"ע בחי' הזדככות כנ"ל, וכתיב בואו לפניו ברננה דעו כי הוי' הוא האלקים, והיינו כשבואו לפניו ברננה בחי' יצחק אז דעו כי הוי' הוא אלקים יחוד הוי' ואלקים בחי' סוכ"ע וממכ"ע כו', ולכן אלי' לא נענה אלא בתפלת המנחה כו' (י"ל כי במעשה דאלי' אמרו ה' הוא האלקי' ה' הוא האלקי' כו', וזהו דעו שהכל ידעו שהוי' הוא האלקים כו').

ד) והנה לע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו וכמשארז"ל בשבת כו', ולכאורה צ"ל מפני מה יצחק דוקא. אך הענין הוא דהנה יצחק הוא בחי' צחוק עשה לי אלקים, והיינו כי עיקר הצחוק הוא מבחי' יצחק וכונדע ממשל התענוג שבא מדבר חידוש דוקא, והיינו ענין הברורים מלמטה למעלה עי"ז דוקא נעשה הצחוק והתענוג, כי הנה יש בחי' פנימיות התענוג שכעת א"א להגלות כו', וזהו ההפרש בין מרע"ה למשיח שמרע"ה לא המשיך רק מבחי' חיצוניות התענוג, אבל לע"ל יתגלה בחי' פנימיות התענוג. וזהו בחי' עזן עין לא ראתה אלקים זולתך, פי' עזן הוא בחי' פנימיות חכמה, ואיתא בע"ח שפנימיות אבא פנימיות עתיק ולא ידעתי הטעם, והנה עזן זה עין לא ראתה אלקים זולתך, כ"א ע"י בחי' יצחק ענין הברור מלמטה למעלה עי"ז הי' בחי' צחוק וגילוי פנימיות עתיק ולכן נאמר אלקים זולתך

צדקה למעלה שלגבי ית' הכל כשפלים כו'. וע"י הצדקה וגמ"ח שעושים למטה עי"ז ממשיכים בחי' צדקה שלמעלה שזהו שאמר הכתוב צדיק ה' צדקות אהב, שאינו כמו בשר ודם שכל אומן שונא בני אומנתו אבל למעלה הגם כי צדיק ה' מ"מ צדקות אהב, ואדרבה שמה שנמשך בחי' צדקה למעלה זהו ע"י בחי' צדקה שלמטה והיינו שכדי שיהי' בחי' צדיק הוי' בכל דרכיו זהו ע"י ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. וענין המשפט י"ל שזהו שופט א"ע שדי לו במה שישאר, ונמצא אצלו מה ליתן לעני להחיות את נפשו, וע"י בחי' צדקה זו ממשיכים מלמעלה בחי' צדקה שיומשך המשכת אלקות היפך מבחי' וכד אנת תסתלק מינייהו, כ"א שיומשך בחי' אורות בכלים, וממילא הי' גילוי אלקות בעולמות. וזהו ואורח צדיקים כאור נוגה שע"י בחי' צדקה ממשיכים להיות כאור נוגה הוא בחי' אור שבעת הימים שאור שנברא ביום ראשון הי' האדם מביט מסוף העולם ועד סופו, רק שע"י חטא עה"ד נסתלק האור וגנוז* כו' והגם שלמעלה מ"מ מאיר גילוי אלקות אמנם למטה הוא בחי' העלם והסתר כו', אך ע"י אורח צדיקים ממשיכים בחי' אור נוגה שיומשך בחי' אור שבעת הימים שיומשך גילוי אלקותו ית' למטה כמו למעלה כנ"ל. וזהו שארז"ל גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה שענין הקבלת פני שכינה הוא בחי' מל' כדמוכח מל' הפסוק שהוכיחו אד"י אל נא תעבור ששם אד' הוא מל' אדון בחי' אנת אשתמודע אדון על כולא היינו בחי' מל', אבל ע"י הכנסת אורחים שהוא צדקה וגמ"ח עי"ז ממשיכים בחי' יחוד סובב וממלא בחי' ואורח צדיקים כאור נוגה כו' שיומשך אורות בכלים היפך וכד אנת תסתלק. וזה הי' עבודת אברהם ע"י האשל שנטע והכניס אורחים שע"י המשיך המשכת אלקות בעולם כמ"ש ויקרא בשם ה' אל עולם, שז"ע בחי' המשכה מלמעלמ"ט כו'.

אמנם הנה עבודת יצחק שהי' חופר בארות הוא מלמטלמ"ע, ולכאורה צ"ל הלא ענין חפירת הבאר הוא לחפור וליטול את העפר המכסה על המקור של המים חיים, שע"י החפירה מתגלה המקור מים, ומובן שנמשל בחי' מקור מים חיים הוא הקב"ה שנק' בשם מקור מים חיים כמ"ש אותי עזבו מקור מים חיים את הוי', וא"כ לכאורה הוא שוה לענין עבודת אברהם שהי' מדריגתו המשכת אלקות למטה,

וזהו ואורח צדיקים: בגוכי"ק נוסף כאן [ואח"כ נרשם ע"ז שא"צ להעתיק]: לשון רבים, היינו שע"י הצדקה שלמטה ממשיכים מלמעלה בחי' צדקה.

שע"י חטא עה"ד נסתלק האור וגנוז כו': בגוכי"ק נוסף כאן [ואח"כ נרשם ע"ז: אצ"ל]: וע"י חטא דור המבול ודור הפלגה נסתלק עד למעלה מז' רקיעים, ואברהם הורידו לרקיע הראשון.

כדמוכח מל' הפסוק שהוכיחו אד' אל נא תעבור: בגוכי"ק נוסף כאן [ואח"כ נרשם ע"ז: אצ"ל]: שהכתיב הוא ג"כ באלף ד'.

וענין המשפט י"ל שזהו ששופט א"ע: ראה בכ"ז תש"ט ע' 137. [סה"מ קונטרסים ח"א כג, ב]. סה"מ תר"א בשלח סג, סע"ב. סה"מ תרמ"ג ע' מו-ז. אידיש ע' 204 ואלף. ועוד. תרנ"ה ע' כא-ב. תרפ"ט ע' 90. וש"נ. תש"ב ע' 53.

וידוע שענין השמחה הוא ענין התגלות כו' כמ"ש במ"א: ראה תר"א מקץ לו, ב. ועוד.

בתפלות דשלמה ואתה תשמע השמים ולא נא' בשמים, כי באמת מלא כל הארץ כבודו ואת השמים ואת הארץ אני מלא, כ"א הכוונה מ"ש תשמע השמים הוא על בחי' ז"א דאצ"י שנק' שמים ע"ש ב' בחי' חו"ג בחי' אש ומים, ע' בד"ה ויאמר כו' לך לך (ל"א) בענין קוב"ה עביד שמיא מאש וממיא, ושם שמים קאי על בחי' המל' שהיא בחי' שם מבחי' שמים הנ"ל וכמארז"ל במד"ר בקהלת ע"פ טוב שם כו' מצינו שהלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה לקנות לו שם שנאמר (ש"ב ז' ק"ג) אשר הלכו אלקים לפדות לו לעם ולשום לו שם. ופי' שם שמי' מתאהב לפי שאיתא בת"ז וכד אנת תסתלק מינייהו אשתארו כולא שמהן כגופא בלא נשמתא, פי' שמהן הוא בחי' כלי המדות, ובכלל הוא בחי' כלים דע"ס שנמשלים לגופין, והאור המאיר בע"ס זהו בחי' נשמתא לגופין אלו, וכמו שא' שם בת"ז וההיא נביעו איהו כנשמתא לגופא דאיהי חיים לגופא, אמנם בזמן הגלות שקוב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא היינו בחי' וכד אנת הוא בחי' אוא"ס שבכלים דע"ס דז"א ומל' תסתלק מנייהו, אשתארו כולהו שמהן הם כלי המדות כגופא בלא נשמתא, ושורש חיות העולמות הוא מבחי' גופין הוא בחי' כלים דז"א שהכלים הם ג"כ אלקות ואיהו וגרמוהי חד בהון לברוא בהם וע"י מאין ליש תמיד כמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחייהו, ומזה נמשך להיות ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, רק מפני כי שרשן הוא מבחי' הרשימו, לכן נמשך בעולמות בחי' העלם והסתר ואינו מאיר בחי' גילוי אלקות כמו שהי' בזמן בהמק"ד כו'. ולכן צ"ל שיהי' שם שמים מתאהב היינו להמשיך בחי' אוא"ס בבחי' שם שמים הוא בחי' מל', כי עיקר הגילוי בב"ע הוא ע"י המל' ולכן צ"ל שם שמים מתאהב שיומשך האורות בכלים דז"א דאצ"י (כי בזה"ג גם הצדיק אבד מלקבל ברכאן מלעילא מאו"א, לכן צ"ל ההמשכה גם בז"א, והעיקר שיהי' שם שמים מתאהב שיומשך בבחי' מל' וממילא נמשך בז"א תחלה).

וזהו מ"ש ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום, פי' צדיקים קאי על הקב"ה שנק' צדיק כמ"ש צדיק ה' בכל דרכיו, ונק' צדיק ע"ש צדקה שעושה להחיות רוח שפלים. שכשם שהצדקה בגשמיו' הוא ליתן לעני החיות את נפשו, כמו"כ למעלה השפעת החיות בנאצלים* ונבראים ונוצרים ונעשים נק' בשם

השפעת החיות בנאצלים . . . נק' בשם צדקה: בידי הגליון נרשם ע"ז בגוכ"ק: **תיבת בנאצלים צ"ע.**

בד"ה ויאמר כו' לך לך (ל"א): לעיל ע' כג ואילך. וע' לו ואילך.

ושם שמים קאי על בחי' המל' . . . שהלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה לקנות לו שם: בד"ה זהו תרע"ח מברא את הראי' ממארז"ל זה: ושם שמים זהו מל' שהוא בחי' שם משמים וכדאי' במד"ר כו' מצינו שהלך הקב"ה מהלך ת"ק שנה לקנות לו שם כו', חמש מאות שנה הן ה' מדות חגית נז"ה לקנות לו שם בחי' מל'.

ופי' שם שמים מתאהב לפי שאיתא בת"ז: בד"ה

זה תרע"ח מברא את קשר הענינים: וענין שיהי' שם שמים מתאהב הוא להמשיך אוא"ס בבחי' שם שמים כו', דהנה לפעמים איתא וכד אנת תסתלק [כבפנים].

וכד אנת תסתלק מינייהו . . . אשתארו כגופא בלא נשמתא: ראה בארוכה סידור עם דא"ח קסד, סע"ב ואילך. אוה"ת וירא (כרך ד) תשמב, א ואילך.

שהכלים . . . שרשן הוא מבחי' הרשימו: ראה לקו"ת הוספות לפי ויקרא נג, ג. דרך מצותיך נא, א ואילך. ועוד.

שהוא בחי' יצחק כו', ולכן לע"ל יאמרו ליצחק כי אתה אבינו. אך הנה כדי שיהי' בחי' יצחק זהו ע"י בחי' אברהם דוקא.

וזהו אלה תולדות יצחק בן אברהם הוליד את יצחק, כי הנה יש ב' בחי' אתעדל"ע, שיש בחי' אתעדל"ע שמעורר אתעדל"ת שהיא הנותנת להיות בחי' אתעדל"ת, ויש בחי' אתעדל"ע שלאחר אתעדל"ת. וזהו אלה תולדות יצחק בן אברהם שכדי שיהי' בחי' יצחק בחי' העלאה מלמטלמ"ע זהו ע"י אברהם שהוא בחי' בוקר דאברהם בחי' אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת, ואח"כ אברהם הוליד את יצחק הוא בחי' אתעדל"ע שאחר אתעדל"ת, כי הנה בירור דיצחק צריך בירור שני והיינו כי בירור דיצחק הוא בחי' בירור דמ"ן, וצריך להיות עוד בירור שני שהוא בחי' בירור דמ"ה, כי מצד בחי' גבורות יכול להיות יניקה לחיצונים לכן צ"ל בחי' בירור שני בירור דמ"ה כו'. ודוגמא לזה הוא תורה ועבודה וגמ"ח, שבחי' עבודה שהוא בחי' גבורות העלאה מלמטלמ"ע צריך בחי' תורה וגמ"ח שהוא בחי' אתעדל"ע המעורר אתעדל"ת, ואח"כ בחי' אתעדל"ע שאחר אתעדל"ת, וד"ל.

בס"ד. (ש"פ תולדות, ל"א)

ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק, וצ"ל מה"ע כפל ב' פעמים אברהם. הנה כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, וקאי על מדריגת יצחק ואברהם, שמאלו תחת לראשי הוא בחי' יצחק שהי' עבודתו מלמטה למעלה, וימינו תחבקני קאי על אברהם שהי' עבודתו מלמעלה למטה בבחי' ימין

ואילך והמשכו בד"ה אריב"ל עתיד הקב"ה להנחיל כו' ש"י עולמות שם ע' קמג ואילך. ד"ה על ג' דברים העולם עומד בסה"מ תרצ"ט ע' 105 ואילך. [וראה גם שם ע' 102]. ד"ה ואלה תולדות בסה"מ תשי"ח ס"ע 301 ואילך. — חלק מהמאמר נמצא בשינויים בסה"מ פר"ת ע' קסב-ד [ד"ה ויאמר גו' מחר חודש]. תשי"ד ע' 22 ואילך [ד"ה לה"ע ער"ח ור"ח].

אברהם . . . מלמעלה למטה . . . בגמ"ח . . . והכנסת אורחים . . . ויצחק . . . מלמטלמ"ע שהי' חופר בארות: בד"ה זה בפלח הרמון שם מוסיף: עבודת יצחק היה חפירות בארות, היינו שעיקר עבודתו כו' הי' בחפירת בארות, אבל מן הסתם גם הוא הכניס אורחים, כי הלך בדרכי אברהם אביו, וכן אברהם חפר בארות כו' רק עיקר עבודתו כו' היה ע"י הכנסת אורחים.

ואלה תולדות יצחק: המאמר מיוסד על ד"ה זה באוה"ת תולדות (כרך ד) תתיג, א ואילך. מאמר האוה"ת הוא הגהות לד"ה זה בתו"א תולדות יז, סע"א ואילך. ועוד הגהות למאמר התו"א באוה"ת תולדות שם תתו, ב ואילך. תתיח, ב ואילך. ובארוכה במאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' תקטז ואילך. תו"ח תולדות א, א ואילך. — הנחה בגוכ"ק אדמו"ר מהר"ש מהמאמר כפי שנאמר ע"י הצי"צ נמצא בכת"י 1077 כת, א ואילך. והנחת הרה"ח הרה"ה מפאריטש נדפסה בפלח הרמון בראשית עו, א ואילך. ובארוכה שם עט, א ואילך.

עניני המאמר נמצאים בשינויים ובתוס' ביאור בד"ה זה בסה"מ תרמ"ג ע' כו ואילך [והוא הגהות על ד"ה ואלה תולדות הא]. תרע"ח ע' ע ואילך. ד"ה שמאלו תחת לראשי בסה"מ תרצ"א (נמצא בדפוס). ד"ה אלה תולדות בסה"מ תר"ח צ ע' קלו

מקרבת בגמ"ח וצדקה והכנסת אורחים, וכמ"ש ויטע אשל וגו', אשל ר"ת אכילה שתי' לוי' שהאכיל והשקה לכל העוברים ושבים ואח"כ אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו, והודיע אלקותו ית' ועי"ז קרבם תחת כנפי השכינה והמשיך המשכת אלקותו ית' בעולם, ויקרא בשם ה' אל עולם, ויצחק הי' עבודתו מלמטה למעלה שהי' חופר בארות שהר"ע העלאות מלמטלמ"ע.

ולהבין זה צ"ל מארז"ל בשבת ר"פ מפני דק"ז ע"א גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה, ולמדו ממ"ש באברהם אד' אל נא תעבור מעל עבדך, שבקשו להמתין עד אשר יכניס* האורחים והניחו והלך לו לקבל* האורחים, ולכאורה צ"ל איך הכנסת אורחים יותר גדולה מהקבלת פני שכינה. אך הענין הוא דהנה [כתב] ואהבת את הוי' אלקיך, ולכאורה יפלא איך שייך ל' ציווי על אהבה שהיא מדה שבלב. ונודע התירוץ ע"ז שהציווי הוא על ההתבוננות שקודם שבפ' שמע וממילא יבוא לידי אהבה, אך פי' ואהבת הוא שיהי' שם שמים מתאהב על ידך שהוא בחי' שוב. ויובן זה בהקדם ענין התבוננות בפ' ה' אחד, דהנה בנוסח התפלה אנו אומרים אלקינו ואלהי אבותינו, שלכאורה אינו מובן איך אנו אומרים

שבקשו להמתין עד אשר יכניס האורחים: בגוכ"ק נוסף כאן [ואח"כ כתב ע"ז שא"צ להעתיק]: כמו שפי' רש"י בשבועות דל"ה ע"ב.

והניחו והלך לו לקבל האורחים: בגוכ"ק נוסף כאן [ואח"כ כתב ע"ז אצ"ל]: כמו שפי' רש"י בשבת.

קבלתי מהה"מ דמעוריש וכך קבל הוא ז"ל מהבעש"ט שמצות ואהבת היא לתקוע מחשבתו ודעתו (ובל"א אמר בזה"ל מע זאל זיך אריין טאן) בדברים המעוררים את האהבה, ומה שיבוא מזה אין זה מעיקר המצוה. וראה עדי"ז ד"ה להבין מצות אהבה לאדה"ז משנת תקס"ד (ראה בהנסמן במאמרי אדה"ז תקס"ד ע' שט) נדפס בדרך מצותיך קצט, א. והובא בשם הה"מ ממעוריש כסה"מ תרצ"ט ע' 8. תש"א ע' 116. סה"ש תשי"ז ע' 11. אג"ק אדמ"ר מהוריי"צ ח"ג ע' תכו. וראה גם סה"מ תר"ל ע' קכא. תרל"ב ח"א ע' קלט. תרמ"ג שם ע' כו. תרע"ח שם ע' ע. תרצ"ט שם ע' 105. תשי"ח שם ס"ע 301-2.

כמו שפי' רש"י בשבועות . . . כמו שפי' רש"י בשבת: בפרי"ש שבועות (לה, ב) ד"ה אף זה קדש: דכתיב לעיל מינה וירא אליו ה', והדר כתיב והנה שלשה אנשים, ואמר להקב"ה אל נא תעבור מעל עבדך המתן לי כאן עד שאכניס האורחיו. ובפרי"ש שבת (קכו, א) ד"ה אל נא תעבור: והניחו והלך לקבל האורחיו.

אשל ר"ת אכילה שתי' לוי': ראה גם לעיל ד"ה ויאמר גו' לך לך הב', ובהנסמן שם. שהציווי הוא על ההתבוננות . . . אך פי' ואהבת הוא שיהי' שם שמים . . . מתאהב על ידך: ראה ד"ה זה תרע"ח שמוסיף ומבאר את קשר הענינים: ועדיין א"מ דהרי הציווי הוא מ"מ על האהבה והרי האהבה באה בדרך ממילא, אך הענין הוא דאהבה היא בבחי' שוב, ועי"ז שייך ציווי שאחר הרצוא יהי' שוב (כי יכול להיות שיהי' רצוא בלי שוב כו') דהרצוא הוא בפ' ראשונה דק"ש, דההתבוננות בה' אחד הוא בחי' רצוא, ואח"כ ואהבת הוא בחי' השוב. וראה ד"ה זה תרמ"ג: פי' ואהבת אינו כמו שמפרשים בכ"מ אהבה שיהי' לו אהבה ורצון ותשוקה לאלקות שהוא בחי' העלאה מלמטלמ"ע, אלא הפי' להיפך ואהבת המשכה מלמעלמ"ט והוא שיהי' שם שמים מתאהב על ידך.

ולכאן יפלא איך שייך ל' ציווי על אהבה . . . ונודע התירוץ שהציווי הוא על ההתבוננות: ראה ס' שני המאורות (למהר"א מהאמיל) ח"ב ס"ב (ל, ב): שמעתי פא"פ מאדמו"ר [הזקן] ג"ע בזה"ל כך

אלקינו קודם לאלקי אבותינו שמהראוי הי' להקדים אלקי אבותינו קודם לאלקינו וכמ"ש כמ"פ אלקי אבותיכם כו' אלקי אברהם כו'. אך הענין הוא דבכדי שיהי' בחי' אבותינו הוא בחי' חו"ב זהו ע"י צמצום דוקא, וזהו שמקדימים אלקינו קודם לאלקי אבותינו, כי שם אלקי' הוא מדת הצמצום כמארז"ל במד"ר. וע"פ הקבלה זהו מה שאבא יונק ממזלא הוא בחי' צמצום השערות, וכנודע שהשערות גדילים ממותרי מוחין שהיא הארה מצומצמת מאד, רק שזהו מבחי' גבוה מאד לכן גם ההארה שע"י שערות הוא ג"כ גדולה מאד נעלה, וכמ"ש בנויר קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו כי קדושה תלוי בשערי ז"ע מה שאבא יונק ממזלא, וזהו בראשית ברא אלקי' שכדי שיהי' בחי' בראשית כמו שת"י בחוכמתא זהו ע"י ש' אלקים מדת הצמצום. רק שאנו אומרים אלקינו ל' שלנו, היינו כי בראשית הוא בשביל ישראל שנק' ראשית, ולכן הצמצום בכדי להיות התהוות החכ' זהו בשבילנו כו', ולכן א"א אלקינו אלקי' שלנו שהצמצום הי' בשבילנו. וז"ע ה' אחד שפי' אחד הוא אין כיוצא בו כמארז"ל במד"ר ע"פ אחד הי' אברהם שאין כיוצא בו, שבדורו לא הי' כמותו, וכמו"כ יובן פי' ה' אחד שאין כיוצא בו כלל, כי אין ערוך אליך כתי' שאינו בערך כלל כמו השתלשלות שהוא מל' שלשלת שטבעת אחד אחוז בחבירו, וכמו"כ הו"ע השתלשלות עו"ע שהעלול משיג קצת מהעילה היינו בחי' ז"ת של העילה כו', שכ"ז אינו שייך כ"א מחכמה ולמטה שהוא בחי' שכל ומדות שהם בחי' השתלשלות, אבל התהוות החכמה מלמעלה מן החכמה הוא ע"י צמצום דוקא, כי אין ערוך אליך כי אנת הוא חד ולא בחושבן שאינו בערך ע"ס כלל, ולכן כולם בחכ' עשית שהחכמה נחשבת כעשי' גופנית לגבי אוא"ס, והתהוות החכמה מאין תמצא שכמו המוצא מציאה אינו יודע מאין בא לו כמו"כ הו"ע התהוות החכמה מאין דכתר כו'.

ובהתבונן בכ"ז עי"ז יבוא לבחי' רצוא ותשוקה ליכלל וליבטל בכלות הנפש בבחי' ה' אחד כו', ואי לזאת ואהבת את ה' הפי' הוא להיות שם שמים מתאהב על ידך בבחי' שוב. דהנה מצינו שהקב"ה נק' בשם שמים כמ"ש

וזהו שמקדימין אלקינו קודם לאלקי אבותינו . . . הוא מדת הצמצום: בד"ה זה תרמ"ג שם מבאר עפ"ז את סדר הברכה: וסדר הברכה הוא ברוך אתה הוי' שיומשך מבחי' הוי' שלמע' מסדר השתל' כו', צ"ל תחילה אלקינו שהוא צמצום, ואח"כ ואלקי בוא"ו שהוא דרך שערות שהוא בחי' צמצום עד שיומשך בבחי' אבותינו שהם חו"ב, ואח"כ אלקי אברהם כו' חג"ת.

גם ההארה שע"י שערות . . . גדולה . . . וכמ"ש בנויר קדוש יהי': ראה בארוכה לקר"ת אמור לא, ד ואילך. ולכן א"א אלקינו אלקי' שלנו שהצמצום הי' בשבילנו: ראה בארוכה לקר"ת נצבים כג, סע"ג. אה"ת וארא ע' ריג. סה"מ תרכ"ז ע' קג. וש"נ. כולם בחכ' עשית שהחכ' נחשבת כעשי' גופנית:

ראה בארוכה שעה"ה"א פ"ט.

יבוא לבחי' רצוא ותשוקה ליכלל וליבטל . . . ואי לזאת ואהבת . . . בבחי' שוב: ראה ד"ה זה תרמ"ג שם: שיהי' לו רצון ותשוקה ליכלל וליבטל בא"ס עצמו"ה זהו רצוא, ואם ריץ לבך שוב לאחד דנתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים כו' להמשיך המשכת אלקות למטה, וזהו ואהבת שיהי' שם שמים מתאהב על ידך המשכה מלמעלמ"ט.

מצינו שהקב"ה נק' בשם שמים כמ"ש . . . ואתה תשמע השמים: בד"ה זה בפלח הרמון שם מציין לוח"ג ערה, א: קוב"ה ושכינתי' סהדין על בני, הה"ד העדותי בכם את השמים ואת הארץ, את השמים והוא דאתמר בי' ואתה תשמע השמים. — נת' בביאור"ז לאדה"א מצ' קכד, ב.